

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 9 czerwca 2022 r.
(OR. fr)

9923/22

SOC 367
EMPL 247

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Środki socjalne na rzecz tymczasowej ochrony wysiedleńców z Ukrainy – Nota orientacyjna prezydencji

W związku z debatą, która ma się odbyć podczas obiadu na posiedzeniu Rady EPSCO 16 czerwca 2022 r., delegacje otrzymują w załączeniu notę orientacyjną prezydencji na powyższy temat.

Rada EPSCO (zatrudnienie i sprawy społeczne)

Luksemburg, 16 czerwca 2022 r.

Środki socjalne na rzecz tymczasowej ochrony wysiedleńców z Ukrainy

Od początku rosyjskiej agresji na Ukrainę Unia Europejska i państwa członkowskie w pełni się zmobilizowały, aby zareagować na ten fakt w sposób współmierny do powagi sytuacji. Już 24 lutego 2022 r. Rada Europejska zdecydowanie potępiła tę agresję i wezwała do szybkiej i konkretnej reakcji¹.

Unia Europejska wykazała się również dużą zdolnością reagowania w zakresie środków i sankcji względem Rosji, a państwa członkowskie wykazały solidarność, przyjmując ponad 6 mln osób uciekających przed wojną, z których 90 % stanowią kobiety i dzieci. Ponad 3,5 mln osób zostało przyjętych lub przejechało przez Polskę. Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców szacuje, że na Ukrainę powróciło 2,1 mln Ukraińców. Aktualnie przepływy graniczne stabilizują się², a od 10 maja liczba powrotów na Ukrainę jest wyższa niż liczba wjazdów do UE. Odnotowywane ruchy są obecnie porównywalne z obserwowanymi w poprzednich latach.

¹ Dok. 1/22.

² Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców szacuje, że od 24 lutego 2022 r. ponad 2,1 mln Ukraińców powróciło już na Ukrainę (<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>).

Podjęte inicjatywy

3 marca Rada Unii Europejskiej jednogłośnie zdecydowała o natychmiastowym uruchomieniu procedury działania przewidzianej w dyrektywie z 2001 r. w sprawie przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu osób przesiedlonych³. Przyznanie statusu tymczasowej ochrony oznacza objęcie natychmiastową ochroną i przyznanie praw, które obejmują prawo pobytu, dostęp do rynku pracy, dostęp do zakwaterowania, pomoc społeczną, pomoc medyczną, dostęp dzieci do edukacji, prawo do opieki prawnej przysługujące małoletnim bez opieki, a także prawo do środków utrzymania. Komisja Europejska przygotowuje obecnie praktyczne wytyczne w formie komunikatu w sprawie integracji na rynku pracy, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych.

W celu wyjaśnienia tego mechanizmu i zapewnienia jak najlepszego wsparcia państwom członkowskim Komisja Europejska przyjęła 23 marca komunikat w sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących wprowadzenia tymczasowej ochrony⁴. Komunikat ten zawiera wytyczne dotyczące zakresu stosowania dyrektywy, warunków opieki nad dziećmi, w szczególności dziećmi bez opieki, swobodnego przemieszczania się oraz rejestracji i przekazywania informacji. Utworzono również platformę solidarności, aby koordynować reagowanie operacyjne państw członkowskich i ułatwiać uruchamianie odpowiednich instrumentów UE.

³ Dyrektywa 2001/55/WE.

⁴ Dok. 7439/22.

Jednym ze wspólnych priorytetów państw członkowskich jest pomoc uchodźcom z Ukrainy w integracji w państwach członkowskich, a w szczególności na rynku pracy. Dlatego też UE uruchomiła środki⁵, ułatwiła uznawanie kwalifikacji zawodowych⁶ i zagwarantowała prawo dostępu do szkolenia zawodowego w celu ułatwienia integracji uchodźców na rynku pracy, w zależności od potrzeb przedsiębiorstw w państwie członkowskim, w którym te osoby się osiedliły, zgodnie z dyrektywą w sprawie tymczasowej ochrony.

Od czasu uruchomienia ochrony tymczasowej zarejestrowano 2,8 mln beneficjentów.

Wraz z uruchomieniem programu Komisja potwierdziła swoje zaangażowanie na rzecz wysiedlonej ludności Ukrainy, przyjmując już 8 marca komunikat w sprawie europejskiej solidarności z uchodźcami i osobami uciekającymi przed wojną w Ukrainie⁷. Unia Europejska pracuje również nad uruchomieniem szeregu środków w celu zaspokojenia potrzeb finansowych Ukrainy i przygotowania się do jej odbudowy⁸⁹.

⁵ W kontekście „Działań w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie” (inicjatywa CARE) zmiany w obowiązujących rozporządzeniach koncentrowały się na zapewnieniu państwom członkowskim większej elastyczności w zakresie szybkiego uruchamiania niewykorzystanych środków z okresu programowania 2014–2020, w tym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

⁶ Na przykład zalecenie UE 2022/554 z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie uznawania kwalifikacji osób uciekających z Ukrainy przed rosyjską inwazją lub komunikat Komisji w sprawie przyciągania umiejętności i talentów do Unii Europejskiej (ST 8556/22).

⁷ Dok. 7027/22.

⁸ Zmieniony wniosek dotyczący rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 i rozporządzenie (UE) nr 223/2014 w odniesieniu do zwiększenia płatności zaliczkowych ze środków REACT-EU.

⁹ Komunikat (COM (2022) 233 final) z dnia 18 maja 2022 r. w sprawie pomocy Ukrainie i jej odbudowy.

10-punktowy plan działania na rzecz poprawy europejskiej koordynacji przyjmowania osób uciekających ze strefy konfliktu przedstawiony 28 marca na nadzwyczajnym posiedzeniu ministrów spraw wewnętrznych jest rozszerzeniem tych środków i stanowi europejski plan działania w zakresie europejskiej pomocy.

Środki na rzecz przyjmowania i ochrony osób wymagających szczególnego traktowania

Masowy napływ uchodźców, głównie kobiet lub kobiet z dziećmi, naraża osoby uciekające przed konfliktem na poważne ryzyko związane z handlem ludźmi, nielegalnymi adopcjami, wykorzystywaniem seksualnym i gwałtem. W związku z tym obrona najbardziej podstawowych praw socjalnych staje się zarówno obowiązkiem, jak i wyzwaniem dla wszystkich państw członkowskich, które są odpowiedzialne za ochronę słabszych grup społecznych, w szczególności dzieci i małoletnich bez opieki, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i społeczności romskiej.

W tym kontekście Europejska Platforma Solidarności przyjęła plan zwalczania handlu ludźmi. Ustanawia on na szczeblu europejskim i na szczeblu państw członkowskich wytyczne mające na celu zapobieganie handlowi ludźmi i jego zwalczanie, a także identyfikowanie, wspieranie i ochronę ofiar handlu ludźmi. 13 maja Komisja ogłosiła również przyznanie 1,5 mln EUR na konkretny projekt mający na celu wsparcie Funduszu Ludnościowego ONZ (UNFPA) w celu pomocy kobietom i dziewczętom na Ukrainie poprzez świadczenie usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego.

Przed państwami członkowskimi stoją jednak poważne wyzwania związane z zapobieganiem zagrożeniom związanym z wykorzystywaniem i przemocą, w szczególności wobec kobiet i dziewcząt, oraz ze zwalczaniem tych zagrożeń, a także z zapewnieniem odpowiedniego wsparcia medycznego w zakresie praw seksualnych i reprodukcyjnych ofiarom przemocy seksualnej i gwałtu.

Na ostatnim posiedzeniu nadzwyczajnym 30 maja Rada Europejska potwierdziła swoje poparcie dla Ukrainy i swoją determinację na rzecz przyjęcia uchodźców i zapewnienia im bezpieczeństwa, w tym poprzez pomoc krajom sąsiedzkim¹⁰.

W szczególności w odniesieniu do dzieci już w marcu 2022 r. Komisja Europejska wezwała państwa członkowskie, aby w swoich krajowych planach wdrożenia europejskiej gwarancji dla dzieci uwzględniły szczególną sytuację ukraińskich dzieci będących uchodźcami. W konkluzjach w sprawie strategii UE na rzecz praw dziecka, zatwierdzonych 9 czerwca 2022 r., Rada skupiła się ponadto w szczególności na konkretnych zagrożeniach i środkach dotyczących dzieci w sytuacjach wyjątkowych lub kryzysowych.

Ukraina wezwała również wiele państw członkowskich do podpisania porozumienia o współpracy w zakresie ochrony socjalnej dzieci tymczasowo przesiedlonych, które są ofiarami działań wojskowych i konfliktów zbrojnych. Państwa członkowskie skoordynowały swoje reakcje, zarówno na szczeblu krajowym, w oparciu o wytyczne zaproponowane przez Komisję Europejską, jak i – tytułem uzupełnienia – na szczeblu Unii. W związku z tym omawiany jest projekt stanowiska politycznego Rady, odnoszącego się w szczególności do mających zastosowanie instrumentów europejskich i międzynarodowych, które mogą zapewnić skuteczne ramy postępowania. Dokument ten w szczególności zachęci państwa członkowskie do zacieśnienia współpracy transgranicznej z korzyścią dla dzieci oraz do zapewnienia im bezpłatnie usług i opieki, których będą potrzebować.

W następstwie debaty, która odbyła się 14 marca na poprzednim posiedzeniu Rady EPSCO, prezydencja proponuje nową wymianę poglądów na temat różnych praktyk zapoczątkowanych na szczeblu krajowym w celu obrony praw socjalnych uchodźców z Ukrainy i promowania ich pełnej integracji ze społeczeństwem.

¹⁰ Dok. 21/22.

W związku z powyższym ministrowie są proszeni o odpowiedź na następujące pytania:

- Jakie konkretne działania podjęto w Państwa kraju w ramach środków socjalnych przewidzianych w dyrektywie w sprawie tymczasowej ochrony, aby ułatwić przyjmowanie uchodźców z Ukrainy, w szczególności w odniesieniu do kobiet i dzieci?
- Jak promować integrację uchodźców, w szczególności kobiet, na rynku pracy przyjmujących państw członkowskich oraz ochronę praw socjalnych uchodźców?
- Jakie inne inicjatywy można by przewidzieć w celu promowania integracji społecznej najsłabszych grup uchodźców?
